

Naweiden met schapen geeft meer Engels raaigras

J. de Boer en K. Sikkema (PR)

Zelfs bij een relatief lage schapenbezetting heeft naweiden met schapen een gunstige invloed op het percentage Engels raaigras in het grasland. Bij deze lage veebezetting is geen effect gevonden van schapenbeweiding op de zodedichtheid en draagkracht.

In de praktijk wordt vaak gesproken over een positief effect van het beweiden met schapen op de dichtheid en draagkracht van de zode en de botanische samenstelling van de grasmatt. Verbetering van de draagkracht is vooral interessant voor de minder draagkrachtige gronden.

Op ROC Zegveld is van 1989 t/m 1993 onderzoek gedaan naar de invloed van het naweiden met schapen op deze aspecten. De percelen werden gedeeltelijk beweid met schapen. 's Zomers weidden de schapen na de melkkoeien en 's winters ruimden ze de resten van het gras, dat was blijven staan na het opstallen van het melkvee.

Meer Engels raaigras met naweiden door schapen

Voor de voederwaarde van een perceel grasland is het aandeel goede grassen, met name Engels raaigras, bepalend. Op natte percelen kwam gemiddeld 29% Engels raaigras voor en op droge percelen 47%. Gezien de voorkeur van Engels raaigras voor drogere groeiomstandigheden is dit niet verwonderlijk. Bij de najaarschattingen was het percentage Engels raaigras gemiddeld 13% hoger dan in het voorjaar. Dit wordt veroorzaakt doordat Engels raaigras zijn optimum heeft in de nazomer.

Om de toe- of afname van Engels raaigras na te

Ongeveer 1,5 schaap (inclusief lammeren) per ha wanneer schapen als 'grasopruimers' op melkveebedrijven gehouden worden.

Geen effect op zodedichtheid en draagkracht wél een toename van Engels raaigras bij naweiden met schapen.

gaan zijn de bezettings percentages van 1988 vergeleken met die van 1992 bij de voorjaars-schattingen en met die van 1993 bij de najaars-schattingen.

In figuur 1 staat de toe- of afname van Engels raaigras. Uit de figuur blijkt, dat op zowel natte als droge percelen naweiden met schapen een gunstig effect had op de gemiddelde bezetting aan Engels raaigras. In het voorjaar is een sterkere toename op het met schapen nageweide deel. In het najaar is bij het naweiden met schapen een toename, bij het niet naweiden is er een afname. Gemiddeld is de toename van Engels raaigras ongeveer 5% geweest.

Een toename van Engels raaigras betekent een afname van andere soorten. Soms is dit ruw beemdgras, maar in andere gevallen ook fiorin of straatgras, maar ook de hoeveelheid geknikte vossesartaar kan onder extreme omstandigheden flink fluctueren (droge en natte jaren).

Zodedichtheid niet beïnvloed

Het naweiden met schapen heeft geen invloed gehad op de gemiddelde zodedichtheid. Wel werden er jaarverschillen geconstateerd. Zo had-

den bij de voorjaars-schattingen in 1991 enkele percelen een vrij open zode. Dit was echter zowel op de met schapen als op de niet met schapen nageweide perceelshelften het geval.

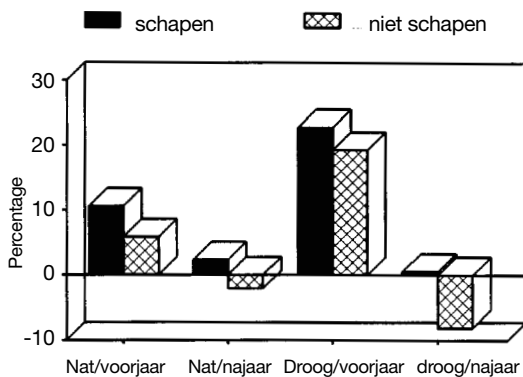
Geen effect op de draagkracht

Er is geen verschil in draagkracht ontstaan door het naweiden met schapen. De draagkracht varieerde sterk tussen de jaren en was uiteraard op de droge percelen hoger dan op de natte percelen. De draagkracht is ruim voldoende als de indringingsweerstand meer is dan 7 kg/cm^2 en onvoldoende bij minder dan 5 kg/cm^2 . De hoefdruk van een schaap is ongeveer $1,0 \text{ kg/cm}^2$.

Proefopzet

De metingen zijn verricht op vier percelen op het diep ontwaterde deel (droog) en vier percelen op het deel van Zegveld met hoge slotwaterstanden (nat). Gedeelten van percelen die niet door schapen werden beweide, werden gebloed of nageweide met jongvee. Gedurende de proefperiode zijn twee keer per jaar de zodedichtheid en de botanische samenstelling geschat. De zodedichtheid wordt visueel bepaald en uitgedrukt in geschatte bezettingspercentages, waarbij een

Figuur 1 Toe-afname Engels raaigras voor nat en droog in voor- en najaar

volledig met planten bezette zode 100 % is. Daarnaast werden met de penetrometer draagkrachtmetingen uitgevoerd.

Bemesting en graslandgebruik

Gemiddeld over de jaren was de N gift voor zowel nat als droog bijna 200 kg. Van deze N gift

bestond de helft uit rundveedrijfmest (gemiddeld 25m³ per hectare)

Het graslandgebruik op ROC Zegveld bestaat uit weiden en maaien, waarbij er als regel na twee beweidingen gemaaid wordt voor voederwinning. Het maaipercentage bedroeg ongeveer 150%.

Beweiding

Als schapen op melkveebedrijven worden gehouden voor het opruimen van overtollig gras is het aantal ooien per hectare vaak vrij laag. Dit is ook als uitgangspunt genomen bij de opzet van de proef. Op de 50 ha die op Zegveld beschikbaar waren zijn 75 ooien met lammeren gehouden. Voor het beweiden wordt het O2 systeem toegepast. Het naweiden met schapen vond plaats met ooien of met lammeren of een combinatie hiervan.

Het aantal weidedagen met schapen was gemiddeld 12 dagen per jaar (inclusief de winterbeweidingen). De beweidingsdruk is op het droge object iets hoger geweest. Dit is veroorzaakt door een groter aantal schapen tijdens de beweidingperiodes.